

Salvador Cardús

La veritat és important

*En homenatge a Carles Capdevila,
explorador de veritats.*

Des que la tardor passada el Diccionari Oxford va triar paraula de l'any el terme *post-truth* –postveritat– que no hem deixat de parlar-ne. I com que aquí sobretot s'hi han interessat periodistes i mitjans de comunicació, l'accent s'ha posat en les condicions de producció de bona informació. I, no sense una certa sornegueria, s'ha suggerit que la postveritat no passava de ser una paraula nova per dir allò de què sempre n'havíem dit mentida. D'aquí la perspectiva adoptada per la revista *Capçalera*, del Col·legi de Periodistes, de maig, al dossier titulat “Un munt de mentides”, i per l'ARA del 28 de maig amb un altre dossier amb l'avantítol “Lluita per la credibilitat” i una foto trucada de Trump amb nas de Pinotxo.

TANMATEIX, la nova paraula no s'interessa pas per la credibilitat dels mitjans –certament en crisi–, sinó per la credulitat dels individus. El diccionari defineix postveritat així: “Relatiu a –o que denota– les circumstàncies en les quals els fets objectius són menys influents en la formació de l'opinió pública que no pas les crides a l'emoció i la creença personal”. És a dir, al marge de si els periodistes i els mitjans de comunicació proporcionen bona informació, el problema és si al ciutadà li interessa la veritat, o si més aviat busca i es creu la notícia emocionalment empàtica o que més s'ajusta a les seves creences i prejudicis. El problema que s'assenyala, doncs, és que els fets hagin deixat de ser rellevants.

DE LA CREDIBILITAT dels periodistes caldria parlar-ne llargament. Hi ha qui s'ha fet tips de dir, irresponsablement, que “l'objectivitat no existeix”. És cert que no hi ha objectivitats absolutes, però la subjectivitat, els prejudicis i la mateixa ideologia es poden controlar amb més o menys eficàcia. I l'observació de la realitat es pot sotmetre a una disciplina que en permeti una narració més objectiva, més fidel als fets i més propera a la veritat. El relativisme ha estat una magnífica excusa per justificar un pensament gandul. Tal com ja vaig citar en un article anterior, les opinions són lliures, sí, però els fets no tan sols són sagrats, sinó que tenen el problema afegit que són costosíssims de conèixer.

SAUL LOEB / AFP

Què passa quan la creença i el prejudici passen per damunt de l'evidència, i quan el gust subjectiu substitueix la crítica fonamentada?

PEL QUE FA A LA CREDULITAT, que és la veritable qüestió que planteja la postveritat, el desafiament és molt més greu. Què passa quan la majoria d'individus deixen d'interessar-se pels fets i pels sabers contrastats, i s'accontenten amb una versió del món que es limiti a satisfer-los emocionalment? Què passa quan les versions anticientífiques –per no dir directament tota mena de supersticions sobre la salut, l'alimentació, l'educació o el sexe i el gènere– se les campen tan tranquil·lament? Què passa quan la creença i el prejudici passen per damunt de l'evidència, i quan el gust subjectiu substitueix la crítica fonamentada? En definitiva, què passa quan la veritat deixa d'importar?

NO ÉS QUE EL PROBLEMA sigui nou: ho és la seva magnitud. Chesterton, el 1904, ja observava que el que era propi dels temps moderns

no era la desaparició de la credulitat sinó tot el contrari. El que s'esfumava a la ciutat moderna era l'agnosticisme, l'escepticisme profund, sa i vital de la gent sensata de pagès, exemple de “la resistència justa i natural que ofereix la ment a les coses que no encaixen”. I una de les conseqüències més greus d'aquest abandonament en l'emoció, el prejudici i la superstició és la gran dificultat de mantenir una ciutadania laica, tolerant i crítica, socialment responsable, tan necessària en un món divers i fragmentat com el nostre.

SÍ: LA VERITAT és important per raons de benestar, de convivència, de ciutadania democràtica. I, sobretot –com diuen Benson i Stangroom a *Why truth matters*–, la veritat importa perquè “som l'única espècie que sabem que té l'habilitat de descobrir-la”.